

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקלה

ערב שבת-קודש
פרשת תולדות
כ"ח במרחשוון ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לוח השבוע

בעת ההתוועדויות הנ"ל וכיוצא בהן) עניין (נוסף) בתורת החסידות, מתורתם של כל אחד מרבותינו נשיאינו [הן של כל אחד מהם בנפרד, והן כפי שהם קשורים יחד ומהווים המשך זה לזה], ומה טוב – מתורתם של שלושת אבות החסידות: הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, ומה-טוב – שבכל יום יוסיפו בלימוד, הן בכמות והן באיכות, החל מהעניין

שהזמן גרמא – תורתו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, שהיא באופן ד"רחובות הנהר" כולל ובמיוחד – בספרים החדשים שנדפסו לאחרונה, ומצווה גוררת מצווה – מתורתם של כל הנשיאים, ועד לתורתו של נשיא דורנו¹⁵. ונוסף על הלימוד עצמו – ישתדלו כל אחד ואחת בהפצת המעיינות הוצה, לפעול על עור יהודים שיעשו כן.

15 וכבר יצא לאור ילקוט מותאם להצעה זו: "ילקוט רבותינו נשיאינו, מחולק לימי חודש כסלו", צפת היתשיים.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ח במרחשוון ה'תשס"ה – ו' בכסלו ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ח במרחשוון	ה' שבת. פרק כד-כו.	ה' תרומות. פרק ט.	מ"ע קנה.
ש"ק	כ"ט במרחשוון	פרק כז-כט.	פרק י.	מ"ע קנה.
א'	א' בכסלו	פרק ל. ה' עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קנה.
ב'	ב' בכסלו	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת שכ.
ג'	ג' בכסלו	פרק ו-ח.	פרק יג.	מל"ת שכא.
ד'	ד' בכסלו	ה' שבת עשור.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע קסה. מל"ת שכת. מ"ע קסד. מל"ת קצו.
ה'	ה' בכסלו	ה' שבת יו"ט.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טו.	מ"ע קנט. מל"ת שכג. מ"ע קס. מל"ת שכד.
ו'	ו' בכסלו	פרק ד-ו.	ה' מעשר.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קסב. מל"ת שכה. מ"ע קסג. מל"ת שכו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זמני ק"ש	חמה זריחת	סוף חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', כ"ח במרחשוון	4.52	4.05	5.14	8.44	6.12	11.25	11.55	4.42.3	5.08
ש"ק, כ"ט במרחשוון	4.53	4.06	5.15	8.44	6.13	11.25	11.55	4.41.8	5.07
א', א' בכסלו	4.54	4.07	5.16	8.45	6.14	11.25	11.55	4.41.2	5.07
ב', ב' בכסלו	4.55	4.07	5.17	8.45	6.15	11.25	11.55	4.40.6	5.06
ג', ג' בכסלו	4.55	4.08	5.17	8.46	6.16	11.25	11.55	4.40.1	5.06
ד', ד' בכסלו	4.56	4.09	5.18	8.47	6.17	11.26	11.56	4.39.6	5.05
ה', ה' בכסלו	4.57	4.09	5.19	8.47	6.18	11.26	11.56	4.39.2	5.05
ו', ו' בכסלו	4.58	4.10	5.20	8.48	6.19	11.26	11.56	4.38.7	5.05

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
תולדות	4.06	4.20	4.10	4.24
ויצא	4.02	4.17	4.06	4.21

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שיע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il
 ISSN 0793-7474

לוח השבוע

להפצת שיטת חסידות חב"ד. ובפרט החל מהימים י' בכסלו, י"ט בכסלו ואילך, וסידור הדברים בפרסום המתאים. ולא רק בהגיוע החרדי בלבד, אלא גם זה שלעת-עתה עדיין אינו חרדי, הנמצא לעת-עתה 'חוצה'".¹³

שתי הצעות שהציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בזה:¹⁴

(א) בהתאם לזה שחודש כסלו הוא "חודש חסיד", לבטא זאת בכך שבמשך החודש יערכו התוועדות חסידיות בכל מקום ומקום, הן לאנשים והן לנשים (כמובן, בנפרד), וכדאי גם לצרף את הטף. בהתוועדות אלה ידברו דברי תורה ויעודדו להוסיף בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובהפצת היהדות והמעיינות חוצה. ובמיוחד – בימים-טובים החסידיים החודש זה, החל מ' כסלו ואילך בכל יום, בכל מקום וחוג לפי עניינו, עד להתוועדות הכי גדולה ביום י"ט כסלו, ראש-השנה לחסידות, וכפעולה נמשכת – גם בימים שלאחרי זה, ובפרט בימי חנוכה, סיום החודש.
 (ב) בכל יום בחודש כסלו ילמדו כל אחד מהאנשים הנשים והטף (ומה טוב – כרבים,

תידחה ליום אחר".

היום הבהיר "ראש-חודש כסלו". עורכים התוועדות חסידיות, לרגל מה שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נרפא ממחלתו בתשל"ח ויצא לביתו".

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל.

אומרים את ההלל כסדר התפילה, והמאחרים לתפילה כציבור לא יאמרוהו לפני התפילה או בתוך פסוקי-דמרה, כי אמירתו על הסדר חשובה יותר מאמירתו כציבור".

בסיום ההלל אומרים: "הללוך ה' אלוקינו כל מעשיך" בהשמטת תיבת 'על'. מיד לאחר מכן, אומרים: "ואברהם זקן... זבדיה...".⁹ – כל זאת יחד אומרים שלוש פעמים¹⁰. גם הש"ץ אומר זאת לפני קריש התקבל.

חודש כסלו: חודש כסלו הרי בכלל מוצלח יותר מאשר החודש שלפניו ושלאחריו".¹¹

מצד ריבוי הימים-טובים שבו, נעשה כל החודש כמו יום-טוב, ועד שפועל גם בחודש מרחשוון שלפניו (שאין בו אפילו יום-טוב אחד) שנחשב כמו ערב-יום-טוב".¹²

"נחיצות גדולה לנצל את חודש כסלו

אדה"י, מפני שבעש"ק יש להקל בה.

6) ראה יערי הלכה ומנהגי או"ח ח"ב עמ' שב שדן בזה, ומסיים: "ולדעתי יש לעשותה (תכף) לאחר ראש-חודש". וכן במענה של אח"י. סיבת הוריות בזה, ראה שם עמ' שא.
 7) לאחר האירוע שהיה בשמיני-עצרת באותה שנה. פרשת הדברים בארוכה בקונטרס יראש חודש כסלו (הוצאת יופרצת, כפר-חב"ד תנשי"א). סעודת ההודיה התקיימה רק ביאת חנוכה: כן חובר לכבוד העניין מארשי מיוחד (ע"י הרה"ח ר' פייטל ש"י (ברצ"ל) הלוי לוי. כנראה, הושר לראשונה ברי"ח כסלו תשי"מ) המארשי מופיע בקל"ת-שמע של ילידי ליובאוויטש – לונדון בשם "מי ארמיה", צד א.
 8) בשנים הראשונות סיפר הרה"ח רי"ל ש"י גורון בשם הרבי בשם אדמו"ר מהורו"צ בשם אדמו"ר מהורש"ב, שאין לומר הלל שלא כסדר התפילה, כי אחר-כך, כשיתפלל שמו"ע ללא הלל, יהא זה כמו "יאן אלטע געבאקענע בולקע" [=חלה ישנה שנאפתה מזמן]. וראה כף-החיים סי' תכב ט"ק לח בשם

שלמי ציבור: "ואין דעת הארי"י זלה"ה נוחה... לומר דברים שלא כסדרן". זאת למרות שעל-פי הגללה פסק אדה"י סי'

תפח סי'ג לומר הלל עם הציבור גם אם הוא קודם התפילה, כשם שפסק בסי' נב סי"א לדלו בפסוקי-דמרה כדי להתפלל בציבור, ולמעשה נמנעים מזה כמבואר באגיק ח"י"ח עמ' פא. ועייש ח"י"ז עמ' סז, שאף שרבותינו נשיאנו היו מאריכים הרבה בתפילת שבת, הנה ביום-טוב היו מסתדרים באופן שגמרו תפילת השחר עם הציבור ואמרו הלל עמהם, ע"כ. וצ"ע איך נהגו בראש-חודש.
 9) אף שבדרך-כלל נהגים, על-פי האריז"ל, מלהוכיח שמות מלאכים (שער המצוות פרשת שמות. סי' שמירת הגוף והנפש סי' צ סי"ג, ושי"ח), הרי כאן מבטאים בפה את שם המלאך "זבדיה" כיוון שהוא גם שם-אדם בתנ"ך (נזירא ת"ח ועוד) – שערה-כולל סי'פו לזו בפירוש דברי אדה"י בסידורו.
 10) היום-יום, אי דריח חשוון. ספר-המנהגים עמ' 36.
 11) מענה לעניין קביעת זמן לטיפול רפואי – לקוטי-שיחות כרד כ סי"ע 569.
 12) סה"ש תשמי"ט ח"א עמ' 78 ובהערה 1.
 13) אגרות-קודש ח"ה עמ' כ"ל.
 14) ספר-השיחות תשמי"ט ח"א עמ' 85 ועמ' 97.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש, פרשת תולדות

כ"ט במרחשוון, מברכים החודש וערב ראש-חודש

[פירוט מנהגי שבת מברכים נדפס לאחרונה ב'התקשרות' לשבת בראשית, גיליון תקל"ג]. אמירת תהילים בהשכמה. אחר-כך ילמדו כשעה מאמר חסידות, ואחר-כך התפילה. הפטרה: 'מחר חודש'.

ברכת החודש: המולד – ביום שישי, בשעה 2:44 בצהריים וחלק אחר. ראש-חודש כסלו ביום הראשון. אין אומרים 'אב הרחמים'. יום התועדות.

"בשבת זו צריכים להתחיל כבר בהכנות הדרושות לקראת "מבצע חנוכה", כדי שיוכלו לארגן מבעוד מועד ש"מבצע חנוכה" יהיה באופן של "שטורעם", ובאופן ד"לכתחלה אריבער". ומכיוון שכל ענייני החודש כלולים ב"ראש חודש", ובפרט כאשר מדובר אודות חנוכה שהוא במוקד חודש כסלו – "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן" – אזי צריכים

להתחיל בכל עניינים אלו מראש חודש כסלו, ולכן צריכים לעורר אודות עניין זה בשבת מברכים חודש כסלו.¹

במנחה אין אומרים פסוקי 'צדקתך'.

מי שנולד ביום ל' כסלו (שאינו קיים בשנה זאת), יקיים מנהגי יום-הולדת מחר, ראש-חודש כסלו.²

יום ראשון

א' בכסלו – ראש-חודש

[כמה ממנהגי ראש-חודש נדפסו לאחרונה ב'התקשרות', לשבת בראשית. כאן נזכרו מנהגים נוספים].

בתפילת ערבית של מוצאי-שבת, טופחים על השולחן כדי להזכיר לציבור לומר 'יעלה ויבוא'.

מנהג הנשים שלא לעשות מלאכות מסוימות בראש-חודש.³

תספורת: נוהגים שלא להסתפר (ושלא ליטול הציפורניים) בראש-חודש.⁴ גם תספורת-מצווה לילד בהגיעו לגיל שלוש,

1 קרא הפטרה אחרת – קורא אחריה 'מחר חודש', ואם נזכר אחר הברכות, קורא אותה בלא ברכה (לוח כולל-חבי"ד).

2 יתורת-מנחם – התועדותיו תש"ג ח"א עמ' 514, ובכ"מ.

3 כדון ברמצווה, שו"ע אדה"י סי' נה ס"י"ג.

4 שו"ע ורמ"א סי' תיז ס"א, שהפרטים תלויים במנהג המקום. יש מקומות שאסרו תפירה [בתורת מנחם – התועדותיו תש"ג ח"ב עמ' 948 מודגשת מלאכה זו, וצוין לתש"ץ ח"ג סי' רמד], סריגה, כיבוש (דני), וגיהוץ

מעלתם ה"עצמית" של בני-ישראל

בכל חודש מחודשי השנה, החל מתשרי שהוא "מרובה ממועדות" וכלה באלוף שבו "המלך בשדה", יש ימים מיוחדים ונעלים, חוץ מחודש חשוון, שבו אין כל עניין מיוחד □ דווקא בחודש זה מברכים את חודש כסלו שהוא אחד המיוחדים והנעלים בשנה ומתכוננים לקראתו – הניצוד? □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כסלו – דרושה "הכנה" מקודם לכן (בדוגמת "הכנה דרבה").

ומכיוון שכל ענייני חודש כסלו כלולים בראש-חודש כסלו (כי "ראש-חודש" הוא בדוגמת ה"ראש" שכולל את כל ימי חודש כסלו) – מובן, שההכנה לענייני חודש כסלו צריכה להיות לפני ראש-חודש כסלו, כי כאשר מגיע ראש-חודש כסלו עצמו, אזי מתחילה כבר עבודת חודש כסלו, ובמילא לא שייך עוד "הכנה" לעבודה זו.

ולכן, בשבת שלפני ראש-חודש כסלו מברכים את ראש-חודש כסלו (וכל ימי חודש כסלו) בשישה לשונות של ברכה שאומרים ב"ברכת החודש", ובאופן ד"ונאמר אמן", וכמו כן מקבלים החלטות טובות בנוגע לכל פרטי העבודה דחודש כסלו – בתור "הכנה" (ונתינת כוח) לכל ענייני חודש כסלו.

ובזה ישנה הוראה מיוחדת בעבודת ה' – הנלמדת מזה שההכנה לקראת העבודה דחודש כסלו נעשית בחודש חשוון דווקא (בימים האחרונים דחודש חשוון, לפני ראש-חודש כסלו), כדלקמן.

ב' החודשים חשוון וכסלו – הנה לא זו בלבד שהם ב' עניינים נפרדים, אלא עוד זאת – הם גם הפכים זה מזה, כי: חודש כסלו הוא חודש שיש בו עניין נעלה ביותר – העניין

א. העניין המיוחד דשבת מברכים חודש כסלו הוא – הכנה ונתינת כוח לענייני העבודה המיוחדים לחודש כסלו. כלומר, שקבלת ההחלטות הטובות כו' היא – במיוחד – בקשר לענייני העבודה דחודש כסלו.

ובהקדים:

כל דבר חשוב דורש "הכנה" לפניו, וכפי שמצינו בהלכה את הגדר ד"הכנה דרבה" – "חול מכין לשבת וחול מכין ליום-טוב, ואין יום-טוב מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום-טוב", כלומר, שסעודת שבת וסעודת יום-טוב היא סעודה חשובה, ולכן דרושה הכנה והזמנה לסעודה זו, מה-שאין-כן סעודת חול שאינה חשובה [עם היות שזוהי סעודה החייבת ב"ברכת המזון", שזוהי הברכה היחידה שחיובה מן התורה], אינה צריכה הכנה והזמנה (ביצה ב, ב ופרש"י).

ובנוגע לעניינינו: חודש כסלו הוא חודש חשוב ביותר – כפי שיודע כל אחד ואחד מישראל (אפילו פשוט שבפשוטים) שבחודש כסלו ישנו העניין דחנוכה. זאת אומרת: אפילו לפני שיודעים אודות העניין די"ט כסלו, ויתירה מזו: אפילו לפני התגלות תורת החסידות על-ידי הבעש"ט (שעניין זה היה לפני י"ט כסלו) – יודעים כבר שבחודש כסלו ישנו העניין דחנוכה. ומצד חשיבותו של חודש

דחנוכה (אפילו לפני שיודעים אודות כללות העניין די"ט כסלו כו'), ואילו חודש חשוון – לעומתו – הוא חודש שאין בו (בגלוי) שום עניין מיוחד.

זאת אומרת: חודש חשוון שונה מהחודש שלפניו (תשרי) ומהחודש שלאחריו (כסלו) – בכך שאין בו שום עניין מיוחד: חודש תשרי הוא "מרובה במועדות", חודש כסלו יש בו העניין דחנוכה, ואילו חודש חשוון (שביניהם) – אין בו כל עניין מיוחד.

ועניין זה (שבחודש חשוון אין שום עילוי מיוחד) הוא בחודש חשוון בלבד, כלומר, בכל שאר חודשי השנה ישנו עילוי מיוחד בכל חודש וחודש, מלבד בחודש חשוון, שבו אין שום עילוי מיוחד. ועל סדר החודשים:

חודש תשרי – "מרובה במועדות".

חודש כסלו – העילוי דחנוכה.

חודש טבת – עשרה טבת שיהפך לשמחה, כמו שכתוב "צום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים".

ומכיוון ש"איזהו חכם הרואה את הנולד" – דקאי על כל אחד ואחד מ"ארבעה חכמים" – נבון – מובן שגם לפני קיום היעוד דהפרכת הצום ליום שמחה, הנה ביחד עם זה שמתענה בעשרה טבת, הרי הוא "רואה את הנולד" – שיהפך לשמחה. ומה גם שעצם עניין התענית הוא "יום רצון לה".

חודש שבט – חמשה-עשר שבט, ראש-השנה לאילנות, וכידוע שישנם כמה וכמה מנהגים מיוחדים הקשורים עם יום זה.

חודש אדר – שמחת פורים, באופן ד"עד דלא ידע".

חודש ניסן – בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל.

חודש אייר – מלבד העניין דפסח שני, הרי בכל יום ויום שבו ישנה מצוות ספירת העומר. וכמדובר כמה פעמים שזהו העילוי המיוחד

דחודש אייר לגבי החודשים ניסן וסיון שגם בהם ישנו קיום מצוות ספירת העומר – שמצוות ספירת העומר בחודשים ניסן וסיון

היא רק ביחס לחלק מימי החודש, מה-שאי-כן ספירת העומר בחודש אייר היא – בכל יום ויום מימי החודש. ומזה מובן שישנו עילוי בחודש אייר אפילו לגבי חודש תשרי – כי אף-על-פי שחודש תשרי הוא "מרובה במועדות", הרי ישנם כמה וכמה ימים בחודש תשרי שהם ימי חול שאין בהם עילוי מיוחד, ואילו חודש אייר – בכל יום ויום שבו ישנה המצוה דספירת העומר.

חודש סיון – מתן תורה, "אוריאל תליתאי לעם תליתאי... בירחא תליתאי".

חודש תמוז – י"ז בתמוז, שבו ניתנו לוחות ראשונות (אף-על-פי שאין עושים יום-טוב ושמחה על עניין זה, מפני שבירת הלוחות). ובפרט מצד העניין ד"הרואה את הנולד" – שי"ז בתמוז ייחפך לשמחה כו' (כנ"ל בנוגע לעשרה בטבת).

חודש אב – תשעה באב, שיהיה יום-טוב גדול ביותר (כמבואר בכמה מקומות). ונוסף לזה: חמשה-עשר באב, כמאמר רז"ל "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב".

חודש אלול – המלך נמצא בשדה במשך כל ימי חודש אלול.

ועל-פי זה נמצא שבכל אחד מחודשי השנה ישנו עילוי מיוחד (כנ"ל בקיצור, ובודאי שיש להאריך בזה עוד יותר) – מלבד חודש חשוון, שלא מצינו בו שום עניין ועילוי מיוחד!

מצינו אמנם בילקוט-שמעוני (מלכים רמז קפד) שהיות שהנוכת בית ראשון לא היתה בחודש חשוון (אף שבניין הבית נגמר בחודש חשוון) לכן "עתיד הקב"ה לשלם לו", כלומר, שחנוכת בית-המקדש השלישי תהיה בחודש חשוון; אבל – עניין זה יהיה לעתיד, ואילו לעת עתה – הנה לולי מה שמצינו בילקוט-שמעוני – לא רואים בגלוי ובפועל שום עניין שיכול להורות על עילוי מיוחד שבחודש חשוון.

ועד כדי כך – שחודש חשוון (החודש השני דחדשי החורף) הוא בניגוד מוחלט לחודש אייר (החודש השני דחדשי הקיץ). ובהקדים:

[סיבת השינוי מהמופיע בסידור], שהנהגה זו היא בכדי למעט היסח הדעת בתפילין ככל האפשר¹³. ומה שאין מניחין תיכף לפני 'הורו' שאז מתחילין המניין להתפלל יחד, היינו לפי שהקדיש דרבנן שייך למשנת איזהו מקומן¹⁴, ואינו ראוי להפסיק בין הקדיש ל'הורו'¹⁵ בהנחת תפילין אז, ע"כ. ואכן הרבי היה נכנס לבית-הכנסת לאחר שהניח תלית ותפילין בחדרו, וכאשר ניגש לעמוד, החל (בשקט) ב'איזהו מקומן'.

13 ולהעיר, שטעם זה כבר נאמר ב'מטה משה' לתלמיד מהרש"ל (עמוד שני ח"א אות ז ד"ה אבל הרא"ש. בהוצאת אוצר-הפוסקים תשל"ח עמ' מז טור ב) על הנהגת להניח תפילין (רק) לפני 'ברוך שאמר', הובא בליקוטי מהרי"ח ח"א, יט סע"ב). שם הובא מסידור כתר נהורא שמשמע מהוהר שצ"ל סדר קורבנות בתפילין, ומציין לזוהר פ' ויקהל (דף רטו סע"ב) המדבר בקשר לתיקוני התפילה "...בגין דאצטריך לאתקנא גרמיה במצוה וקדושה, ולא אתתקנא בקרבנין ועלוון לאתדכאה" [ואם נכונה הבנתו, זה מסביר מדוע אין מניחין לפני 'הורו'. אבל בי"כ החיים' ובשו"ע הזוהר לא מצאתי מזה מאומה], וכן מביא את האבודרהם, שכתב שמניחין אחרי ברכות השחר והתורה ולפני פירשת התמיד [וכ"ה בסידור רש"י סי' ג], ומס' עטרת צבי' (מוזידיטשוב) הביא, שלמנהג פולין שמסדרין ברכות השחר בביה"כ, יש לברך אותן בתפילין [וכ"מ במחזור ויטרי סי' א], וכן נראה מסידור הטושו"ע, עיי"ש. [ב'לקט יושר' (מנהגי בעל 'תרומת הדשן') ח"א עמ' ז, איתא שבמי הסליחות (שהתפללו מוקדם, כנראה) הניח לפני 'ברוך שאמר', ובימים רגילים לפני 'עוטר ישראל'].

ב'סידור אדה"ע עם ציונים... שם העיר ע"ז, שביאר זה לא יספיק לכאורה לגבי עטיפת התלית. אמנם למעשה, אף שאין עניין לקצר בזמן שמעוטפים בציצית כמו בזמן שמעוטרים בתפילין, הרי מצד מצות ציצית לובשים תלית קטן (ראה בשו"ע אדמוה"ז סי' ח ס"א וס"ב וס"ו) כה ס"א-ז), והתלית אינה אלא לצורך התפילה, ולכן באופן טכני צמודה בדרך-כלל עטיפת תלית להנחת תפילין (אף ששהיה בה יותר, ראה אג"ק ח"ג עמ' ריא).

14 לפני הקדיש אין הש"ץ (ולא תמיד קבוע מי יהיה הש"ץ) יכול להניח, כי אין להפסיק כלל בין הברייתא דר' ישמעאל לבין הקדיש (ראה הנהגת הרבי בזה בספר-המנהגים עמ' 6. ודרך אגב, להעיר משו"ע אדמוה"ז סו"ס נד, שלקדיש די ביהי רצון).

15 אומרים קדיש בין עולם לעולם, וכאן הוא בין עולם העשייה לעולם היצירה, והקדיש הוא העמוד דרך בו עולה מעשייה ליצירה (אג"ק כרך י עמ' שה, מ'פרי עץ חיים' שער קרה"פ ג' ובכ"מ).

מתי מניחים טלית ותפילין?

מאת הרב יוסף-שמחה גינבורג

בכף-החיים' כתב: "מיהו הארי"ז"ל היה מסדר כל הברכות של שחר עד פרשת העקידה, ואחר-כך היה מתעטף בטלית ומניח תפילין, ואחר-כך היה מתחיל תפילתו מן פרשת העקידה ואילך,² וכן סידר הרש"ש ז"ל לומר הח"י ברכות מן הנותן לשכויי בינה עד סוף ברכת התורה ואחר-כך להתעטף בטלית ולהניח תפילין, עיי"ש סודם של הדברים".

ואכן בסידור אדמו"ר הזקן מופיעות הלכות [וברכות הנחת] טלית ותפילין³ אחרי ברכות השחר וה'הקדמה' המאמר ד"ה "הקול קול יעקב", ולפני 'מה טובו'. וכן נרפס בסידורי 'תורה אור'⁴ ו'תהלת ה'".

אמנם בלוח 'היום יום'⁵ מובא מנהג המתפללים בארבע זוגות תפילין: "מניחים תשי" ותשי"ד דרש"י קודם אמירת פרק 'איזהו'...".⁶ ובהערות וציונים ל'סידור עם דא"ח" כתב הרה"ח ר"ל שי' גרונר: "אף שהלכות ציצית ותפילין מסודרות בסידור אדמו"ר קודם מה טובו, אבל מנהגנו (=רוב אנ"ש, שאינם מניחים ארבע זוגות תפילין) "להניח [טלית ו]תפילין של רש"י קודם אמירת פרק 'איזהו'...".⁷ אס"כ בספר המנהגים, שנרפס מאוחר יותר,⁸ נרפס⁹ משום-מה רק הנוסח המקורי לארבע זוגות תפילין.

ובקובץ 'הערות וביאורים'¹² הובאה שמועה שהרבי במענה לאחד מאנ"ש ב'חידות' הסביר זאת

(1) סי' כה ס"ק כו.
 (2) "כמ"ש בשער הכוונות דף א' עמ' ג".
 (3) "בס' נהר שלום הנדפס מחדש דף י"ז ע"ב ודף י"ט ע"ב".
 (4) אס"כ מופיעות שם, ולאחריהן, גם הלכות קריאת-שמע [ותפילה].
 (5) ובשו"ע הקצר פ"ז סט"ו הביא זאת כ'נוהגין (!) להתעטף בתחילת תפילת שחרית – לפני סדר הקרבנות – ... וציין לסידורים הנ"ל, והתעלם מהוראת רבותינו דלהלן (אולי מפני שאינה די מפורשת. אבל לא היה לו להתעלם ממנהג אנ"ש).
 (6) י"ט מנחם-אב.
 (7) ב'סידור אדה"ו עם ציונים מקורות והערות' (ברוקלין תשס"ד) עמ' סח, העיר שכבר התייחס להנהגה זאת, שהיו שנהגו בה בין אנ"ש, בכתב רח"א ביחובסקי (עמ' רלב. עיי"ש שדחה דבריו).
 (8) ברוקלין תשכ"ה ואילך, עמ' 718. לדבריו, הרבי ראה ואישר את ה'הערות וציונים' הללו [שבחלקן שימשו כעין 'מהורא קמא' לספר המנהגים, שנערך על-ידו ביחד עם הרה"ח ר' מנחם זאב שי' גרינגלס].
 (9) ומציין ל'היום יום' הנ"ל.
 (10) תאריך ה'פתח דבר' שלו: "מוצש"ק, ח"י אלול ה'תשכ"ו".
 (11) עמ' 5. וכבר העירו מהנדפס ב'שערי הלכה ומנהג' ח"ה ר"ס א (מס' 'ניצוצי אור' עמ' 74), שמנהגנו לומר בבית עד 'הודו'. אבל חבל שלא צויין כלל: א. שהמכתב מתורגם מאנגלית. ב. שצ"ע אם הוא 'מוגה'. ג. שם נאמר, שאומרים רק פרשה ראשונה לצאת י"ח ק"ש, בעוד שההוראה היא (ספר-המנהגים עמ' 6) לומר כל הג' פרשיות ואף לחזור "אני ה"א". דנו במכתב זה בקבצי 'הערות וביאורים', ואינם תח"י כעת. אגב, בס' אשכבתא דרבי עמ' 16 מסופר, שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב "התפלל בעצמו עד הודו", ורק אחרי-כך ביקש להניח טלית ותפילין.
 (12) גיליון תתמ"ח.

דובר כמה פעמים שששת חודשי החורף מתאימים לששת חודשי הקיץ שכנגדם, כלומר: חודש תשרי וחודש ניסן, חודש חשוון וחודש אייר, וכיוצא בזה בשאר החודשים. וכמרומו גם ב"יינה של תורה" שבפירוש רש"י

**אלו החושבים שזהו – התקווה והציפייה לגאולה
 שלימה עוד בחודש חשוון – עניין של "ליצנות" או
 "בדיחותא", יערה עליהם רוח ממרום...**

עניין הנצחיות. ועל-פי זה – העילוי דחודש כסלו (חנוכה) הוא – בפרט מסויים – נעלה יותר מאשר החודשים תשרי וניסן, מפני עניין הנצחיות שבנרות חנוכה. ואף-על-פי-כן, כאשר נדרשת "הכנה" לחודש נעלה כזה – לא מוצאים זמן יותר טוב מאשר ימי חודש חשוון, חודש שאין בו שום עילוי מיוחד! בשלמא כאשר מדברים אודות ההכנה שבחודש אלול לקראת חודש תשרי – אין כל פלא בדבר, כי היות שבכל ימי חודש אלול נמצא המלך בשדה, מובן, שזהו זמן מסוגל ביותר להתכונן לחודש נעלה כחודש תשרי. ועל-דרך זה כאשר מדברים אודות ההכנה שבחודש אדר לקראת חודש ניסן ("מיסמך גאולה לגאולה") – אין כל פלא בדבר, מכיוון שבחודש אדר ישנו העילוי דשמחת פורים, שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה, "עד דלא ידע", ובפרט שבפורים היה העניין ד'קיימו מה שקיבלו כבר", שעל-ידי זה נתבטלה ה"מודעא רבה לאורייתא" שהיתה בשישה בסיוון (שבת פח,א). אבל כאשר מדובר אודות ההכנה שבחודש חשוון לקראת חודש כסלו – הרי זה פלא גדול ביותר: בחודש חשוון, שאין בו כל עילוי מיוחד, נעשית ההכנה לקראת חודש כסלו, שהוא חודש נעלה ביותר, שיש בו מעלת

בפרשת נח (ז,יא) בנוגע לזמן התחלת המבול: "בחודש השני – רבי אליעזר אומר זה מרחשוון, רבי יהושע אומר זה אייר", כלומר, שב' החודשים חשוון ואייר נקראים "חודש השני": חשוון הוא השני לחודשי החורף, ואייר הוא השני לחודשי הקיץ. ועניין זה מודגש בפירושו רש"י בעניין המבול כמה וכמה פעמים, כי בנוגע לכל התאריכים המובאים בפסוקים בקשר למבול, מבאר רש"י בהתאם לב' השיטות דרבי אליעזר ורבי יהושע – בחודשי החורף או בחודשי הקיץ שכנגדם. ועל-פי זה – מכיוון שב' החודשים חשוון ואייר מתאימים זה לזה, בהיות כל אחד מהם "חודש השני" (כנ"ל) – הרי מודגש ביותר הניגוד המוחלט שביניהם: חודש אייר הוא חודש שכל יום ויום שבו קשור עם מצווה נעלית ביותר – ספירת העומר, ולעומת זאת – חודש חשוון הוא חודש שאין בו אפילו יום אחד בעל תוכן ועילוי מיוחד ביחס לשאר ימים שעל דרך הרגיל!

ג. ולמרבח הפלא – הנה ה'הכנה' לחודש כסלו, שהוא חודש נעלה ביותר (ומבחינה מסויימת – נעלה יותר מחודש תשרי וניסן, כדלקמן), נעשית בחודש חשוון דווקא, עם היותו חודש שאין בו כל עילוי מיוחד! דהנה, בחודש כסלו ישנו העניין דנרות

הנצחיות דנרות חנוכה!

ובהכרח לומר שישנה נתינת כוח לכל אחד ואחד מישראל להתכונן בחודש חשוון לקראת העבודה המיוחדת והנעלית שבחודש כסלו – כי סדר זה (שכסלו בא לאחר חשוון, ובסיום חודש חשוון מברכים את חודש כסלו, ואז נעשית ההכנה לחודש כסלו) נקבע על-ידי הקב"ה, ומכיוון שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחו, בוודאי שנתן את הכוחות הדרושים לכך.

ד. וזוהי ההוראה הנפלאה שלמדים מהעניין הפרטי דשבת מברכים חודש כסלו – שההכנה לחודש נעלה ביותר בחודש כסלו יכולה להעשות ונעשית גם כאשר נמצאים בחודש חשוון (חודש שאין בו עילוי מיוחד):

יהודי יכול לחשוב שכדי להתכונן לעניין נעלה ביותר, עליו להיות במעמד ומצב מיוחד במינו; אבל בהיותו במעמד ומצב שעל דרך הרגיל, אין ביכולתו להתכונן לעניין נעלה ביותר.

ועל זה באה ההוראה מברכת חודש כסלו בחודש חשוון – שאפילו בחודש חשוון, חודש שאין בו שום עילוי מיוחד, בכוחו וביכולתו של כל אחד ואחד מישראל להתכונן לעבודה הנעלית ביותר בחודש כסלו. ואדרבה: היות שחודש חשוון הוא חודש שאין בו שום עילוי מיוחד – מטה מטה ביותר, לכן הרי זה קשור עם חודש כסלו שהוא חודש נעלה ביותר – מעלה מעלה ביותר.

ובזה מודגשת מעלתם העצמית של בני ישראל – כלומר, שאינם זקוקים לנתינת כוח מיוחדת הקשורה עם מעלה מיוחדת שבימים מסויימים, כי אם מעלתם העצמית מספיקה שיהיה בכוחם לעסוק בהכנות לחודש נעלה ביותר בחודש כסלו.

בסגנון אחר: הקב"ה סומך על בני ישראל שמצד מעלתם העצמית יוכלו להתכונן כראוי לקראת העבודה דחודש כסלו, כך שיכולים לעסוק בזה בחודש חשוון, חודש שאין בו כל עילוי מיוחד.

וזהו ההוראה לכל אחד ואחד מישראל – שגם בהיותו במעמד ומצב שאינו באופן מיוחד כל עיקר, בדוגמת חודש חשוון שאין בו שום עילוי מיוחד – ביכולתו במעמד ומצב זה להתכונן לעבודה הכי נעלית, בדוגמת העבודה דנרות חנוכה שיש בה מעלת הנצחיות כו', מפני גודל מעלתו העצמית.

ומובן, שהוראה זו, וכן ההוראה מכללות העניין דשבת מברכים (כנ"ל בס"ה בגוף השיחה), הנן הוראות המובנות בפשטות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו לפשוט שבפשוטים. וגם בנוגע לאלו השייכים ללימוד הוראות נעלות יותר, על-דרך הדרוש והרמוז והסוד, ועד לרוזן דרוזן שבתורה – הנה גם אצלם צריכה להיות – לכל לראש – ההוראה המובנת בפשטות, בהתאם לחלק הפשט שבתורה שכנגד עולם העשייה, כי "המעשה הוא העיקר".

ה. והנה, על-ידי עבודת ההכנה דשבת מברכים חודש כסלו – זוכים לעניינים הנעלים דחודש כסלו, ובמיוחד – עניין הניצחיות שבנרות חנוכה, "הנרות הללו אין בטלין לעולם", ובאופן שמאירים "על פתח ביתו מבחוץ", וכן כללות העניין דחנוכה, הקשור עם חנוכה המזבח וחנוכת בית-המקדש.

ועד שעל-ידי זה נפעל עניין הניצחיות גם ב"נרות ציון" (נרות המקדש) – בבית-המקדש השלישי, "מקדש אדני-כוננו יריך", כי היות שנרות חנוכה קשורים גם עם נרות המקדש, לכן, על-ידי הנצחיות דנרות חנוכה פועלים את עניין הנצחיות בנרות המקדש.

והנה, כללות העניין דחנוכה קשור עם "מתתיהו בן יוחנן כהן גדול" (כפי שאומרים בנוסח ד"ועל הנסים"). ועניין זה שייך לעבודת כל אחד ואחד מישראל, מפני היותו בבחינת "כהן גדול" – כידוע מה שכתוב בבעל-הטורים בפירוש הכתוב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", ש"ממלכת כהנים" פירושה "כהנים גדולים". ומכיוון שדיבורו של הקב"ה חשיב

פרשת תולדות

ויזרע יצחק בארץ ההיא (כו"ב)

וכי זרע דגן זרע יצחק חס ושלוש? אלא - לקח את כל מעשר ממונו וזרע צדקה לעניים (פרקי דר"א פל"ג)

מה פשר התמיהה על כך שיצחק זרע דגן?

אלא רז"ל אמרו (ב"ר פמ"ז) "האבות הן הן המרכבה", זאת אומרת ש"כל איבריהם כולם היו קרושים ומובדלים מענייני עולם הזה... כל ימיהם" (תניא פרק כ"ג). ואם-כן, איך ייתכן שיצחק יתעסק בוריעת דגן וכו'?

לכן מפרש המדרש, שאף שבחיצוניות זרע יצחק דגן, חלילה לנו לומר שהתוכן הפנימי של הזריעה היה זריעת דגן כפשוטה. אלא הכוונה היתה לצדקה – יצחק זרע דגן כדי שיוכל לקיים מצוות מעשר. נמצא ש"זרע צדקה" ולא "זרע דגן".

דוגמה לרבר בהלכות שבת: ההלכה היא, שהמוציא אוכלין פחות מכשיעור בתוך כלי, פטור אף על הכלי, מפני שהכלי טפל לאוכל (שבת צג). והיינו, שהואיל והכלי טפל לאוכל, אזי אין הוצאתו זו נחשבת הוצאת כלי, אלא כהוצאת אוכל.

(לקוטי שיחות כרך ה עמ' 74)

* * *

הרמב"ם כותב (הלכות מלכים רפ"ט) "ויצחק הפריש מעשר" (יצחק הוא הראשון שמפורש אצלו שקיים מצוות מעשר). ותמהו המפרשים – כבר באברהם נאמר (בראשית יד) "וייתן לו מעשר מכול".

אלא, הרמב"ם לומד שאברהם הפריש מעשר משלל המלחמה בלבד, כפי שמשמע מהמשך הכתוב שם: "אשר מיגן צריך בידך, וייתן לו מעשר מכול", דהיינו מהשלל שלקח מכדורלעומר והמלכים אשר איתו. מעשר זה היה בדוגמת תרומת המכס מהשבי והמלקוח שלקחו במלחמת מדיין. נמצא אפוא שיצחק, אשר הפריש מעשר מהתבואה שצמחה בשדותיו, הוא הראשון (שמפורש בו) שקיים מצוות מעשר – "עשר תעשר את כל תבואת זרעך".

(לקוטי שיחות כרך ה עמ' 68-69)

ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבודה רבה (כו"ד)

עבודת שלושת האבות היא כנגד שלושת העמודים שעליהם העולם עומד: אברהם (חסד) – גמילות-חסדים; יצחק (גבורה) – עבודה, עבודת הקרבנות; ויעקב (תפארת) – תורה. ולכן נאמר ביצחק דווקא "ועבודה רבה", רמז לעמוד העבודה.

סימן לרבר: עמוד העבודה בזמן הזה הוא עבודת התפילה, כי תפילה במקום קרבן, ו"תפלה" בגימטרייה "יצחק רבקה" (515).

(לקוטי לוי-יצחק עמ' שמב)

ניצוצי רבי

כפי שהזכרתי בקצרה במכתבי הקודם, מוסבר במקורות הקדושים שלנו, ובמיוחד בתורת חב"ד, שהנחת תפילין מעוררת איזון נכון והרמוניה בין הלב והמוח, הרגש והשכל. זוהי הדרך שבאמצעותה אדם יכול להתגבר על האילוצים הטבעיים שלו (ה"מצרים הפנימי" שלו = **מצרים**, אילוצים, גבולות) – אילוצים שחוסר איזון בין היכולות הרגשיות והשכליות עלול להחרף אותם יותר.

המאורע ההיסטורי של יציאת מצרים הביא לעמנו היהודי חרות, הן בגשמיות והן ברוחניות, על-ידי שהם מקשרים את עצמם להשם ולמשה עבדו, תהליך שמגיע לשיאו בקבלת התורה. וזהו הצעד שמבשר את "יציאת מצרים" האישית ומקביל אליה אצל כל אחד ואחד מבני ישראל. זוהי הסיבה לכך שמצוות תפילין הינה כה מרכזית בחיי היהדות.

ואסיים באיחול לבבי שמבוסס על העיקרון התורני ש"השכר של הקבי"ה הוא מידה כנגד מידה, אבל במידה נדיבה ביותר". כאשר יהודי עושה את המאמץ לפרוץ את המגבלות הטבעיות שלו, ומצליח בעזרת השם, ברכותיו באות בסגנון דומה, שעולה מעבר לסדר הטבעי, כך שהפרנסה עולה על כל הציפיות, והבריאות והכוחות של האדם הם במידה מופרות טובים יותר מכפי שמצויין בתעודת הלידה באופן נורמלי, וכן הלאה. יהי רצון שכך יהיה אצלך ואצל כל אשר לך במידה המלאה ביותר.

בכבוד ובברכה

(ח"ק)

דבר מלכות

מעשה, מובן, שעל-ידי זה נעשו כל בני ישראל "כהנים גדולים". זאת אומרת: לא זו בלבד שישנו בהם עניין של כהן גדול, כי אם שזוהי כל מציאותם – "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". עניין של "ליצנות" או "בריהותא" או אפילו

גם בהיותו ממעמד ומצב רגיל, ביכולתו להתמנות

לעבודה הכי נעלית, דוגמת העבודה דנרות חנוכה שיש

בהם את מעלת הנצחיות

ועוד קודם לחנוכה זוכים כבר לחנוכת בית-המקדש השלישי בחודש חשוון – על-פי המבואר בילקוט-שמעוני (דלעיל ס"ב). ויהי-רצון שעניין זה יהיה עוד בחודש חשוון השתא – שהרי נותרו עדיין ג' ימים בחודש חשוון (ובפרט כאשר מצרפים גם את יום השלושים החודש חשוון).

באופן של "מהיכא תיתי!" ויהי-רצון – כאמור, שעוד בחודש חשוון השתא נזכה לחנוכת בית-המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים בעגלא דירן, במהרה בימינו ממש.

קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת חיי-שרה, מברכים החודש כסלו ה'תשמ"ג; יתורת-מנחם – התוועדות ה'תשמ"ג, כרך א, עמ' 490-495 – בלתי מוגה

ואלו החושבים שזהו עניין של "ליצנות" או "בריהותא" חס ושלום – יערה עליהם רוח ממרום כו', ובפרט כאשר יזכרו שלפני מספר

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

בדורות האחרונים בגלות בא חידוש בעניין השליחות

דווקא מפני שחושך הגלות עמוק יותר

...מזה מוכן הלימוד וההוראה שכל יהודי לוקח משליחות יעקב לחרון, שהקב"ה הוריד את נשמתו (של היהודי) מ"באר שבע" כאן למטה ב"חרנה", לעשות דירה לו יתברך בתחתונים. והגם שזו ירידה הכי גדולה, עד שלא בערך, אינו צריך להתפעל מזה, כיוון שהוא שלוחו של הקב"ה, ושלוחו של ארם העליון כמותו, עד "כמותו דהמשלח ממש" (כביכול).

ואדרבה: כיוון שהוא נמצא ב"חרנה", ששם לא רואים בגלוי את ההשפעה של המשלח, הרי הוא זקוק עוד יותר, ובמילא הוא מקבל את תוקף וכוח המשלח. ודווקא על-ידי הירידה גדולה – נפעלת עלייה הכי גדולה, למעלה ממקום ("באר שבע") שממנו ירדה הנשמה.

והלימוד מורגש עוד יותר כאשר בני-ישראל נמצאים בגלות, שבשליחות של ירדת הנשמה בגוף עצמה – זוהי ירידה גדולה יותר, "אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם", לא מיבעי בזמן רדיפות וגירות המלכות בחושך הגלות, אלא אפילו בזמן (כמו עתה) שיהודים נמצאים במלכות של חסד, ועובדים עבודתם במנוחה הנפש ומנוחת הגוף – עם כל זה אין זה דומה למצב האמיתי שבני-ישראל צריכים להיות בו, סמוכים על שולחן אביהם, עד באופן ש"זהו ענין ראות את מוריך".

ובמילא זקוקים הם יותר להגיע לתוקף וכוח המשלח, ועל-פי הכלל שירידה צורך עלייה, וככל שהירידה גדולה יותר, אזי העלייה הבאה לאחר יתר – ואם כן מוכן שהירידה בגלות, מביאה לעלייה וגילוי גדול יותר של כוח המשלח אצל השליח, וגם – גילוי גדול יותר בכל העניינים, בדוגמה כפי שהיה בגלות מצרים, שהביא ל"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", ועל-אחת-כמה-זוכמה בגלות זה האחרון, שנמשך כבר למעלה מאלף ותשע-מאות שנה, וההסבר היחידי לכך הוא – שזה כדי להביא ל"רכוש גדול" שלא בערך כלל – בגאולה האמיתית והשלימה. – ולהעיר, שכעת, לאחר כל כך הרבה שנים בגלות, גם זה כבר לא הסבר, כיוון שכבר מזמן היו יכולים לקבל ה"רכוש גדול" העתיד.

ועל פי זה יש לומר הטעם לזה שדווקא בדורות האחרונים בגלות, בא חידוש בעניין השליחות על-ידי רבותינו נשיאינו בכלל, ובמיוחד – על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – "וישלח יצחק" שלוחים, שהכניס כוח חדש בכללות עניין השליחות של כל יהודי (בתור שלוחו של הקב"ה), על-ידי זה שציווה ונתן כוח שהשליחות של כל יהודי בדורנו היא להפיץ תורה ויהדות והפצת המעיינות חוצה. ואמר שלשם כך יש צורך ביציאה ממקומו ומצבו – "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", ולהגיע ליהודים בכל מקום שהם...

ועל-פי הנ"ל יש לומר הטעם לזה, שככל שחושך הגלות הוא ארוך ועמוק יותר – כך יש צורך גדול יותר בעבודת השליחות ד"חרנה", להגיע ליהודים בכל מקום שהם ולעוררם שיתמסרו עוד יותר לכל ענייני יהדות.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת תולדות, מברכים-החודש וערב ראש-חודש כסלו ה'תשנ"א; יתורת-מנחם – התוועדות ה'תשנ"א, כרך א, עמ' 327-328)

ניצוצי רבי

ד"ר דוד טוביה צייס
שלום וברכה:

הרבה תודות על מכתבך מה-24 ביוני, והמצורף אליו. הייתי צריך לאשר את קבלתו מיד, אלא שחיכיתי לתפילין, המצורפות למכתב זה.

אין צורך לומר, שמאחר שהתפילין הן מתנה, המחשבה הראשונה שלי היתה שלא לפדות את הציק. עם זאת, החלטתי שכאשר יהודי חפץ לתת צדקה, צריך לעודדו, ולא למנוע ממנו את הזכות הזאת. בהתאם לכך, ייעדתי זאת למטרה קדושה, בהתאם לקבלה המצורפת בזה. יהירצון שזכות הצדקה תביא לך ולכל אשר לך ברכות נוספות מהשם בכל ענייניך, ובמיוחד בנושאים שאודותם אתה כותב עם סנטימנטים כה רגשיים, כאשר יותר מזה נמצא, ללא ספק, בין השורות.

וכעת, במענה לשאלתך בהתייחס למכתבי הקודם, דהיינו, מדוע הברכות לפסח באו בראשונה, והנושא של תפילין בא בשנית, ובתור נב.

התשובה, במלים פשוטות, היא שלנושא של פסח יש עדיפות בגלל שהוא מתייחד בכך שהוא לא מוגבל בזמן. יתירה מזו, זה היה לחלוטין במסגרת הזכות המיוחדת שלי – בעוד שנושא התפילין היה בקשה מצידי ותלוי ברצון הטוב ובהחלטה הנושאה שלך.

בהיגיון בעל משמעות גדולה יותר (אשר גם יסביר את ה"נב". במקום מכתב נפרד בנושא כה חשוב, כפי שאתה מבחין היטב), ההצעה תואמת אל התורה, שבה מצוות תפילין מוצגת בקשר ובהמשך להפצרה ביחס לזכירת יציאת מצרים והחגיגה השנתית של הפסח. מיד לאחר מכן התורה מצהירה: "והיה (יציאת מצרים) לך לאות על דרך ולזכרון בין עיניך, למען תהיה תורת ה' בפיך; כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים" (שמות יג, ט).

בפרשה זו (שמות יג, א'), שהיא אחת מארבע הפרשיות שנמצאות ב"בתים" של התפילין, התורה מדגישה כי למרות שיציאת מצרים אמורה להיות נחגגת באופן שנתי בחודש האביב למשך שבעה ימים (שמונה, בתפוצות) בתור חג המצות, צריך לציין מאורע זה **מדי יום** בדרך מוחשית, באמצעות המצווה של הנחת תפילין.

מהו הקשר?

"מאחר שמאורע זה ללא ספק ישנה את כל מהלך החיים שלי, אבקש את שליחתך על כך שאני מתחצף ומבקש ממך מתנת יום-הולדת. "לכבוד רב ולזכות גדולה יהיה לי אם אתה תשיג עבורי באמצעות נציגך, שלושה זוגות תפילין, אחד שבו אשתמש בכיתי שבצפון, אחד עבור מקום מגורי הדומי והאחד (זוג קטן) שאותו אקח בנסיעותיי.

"מאחר שאני מבקש מתנה, אך אינני רוצה למנוע ממישהו צורך חומרי שהוא או היא עשויים להזדקק לו הרבה יותר מכפי שאני זקוק לו, אני מצרף למכתב זה, ברשותך צ'ק של \$1800. 1800 הוא "הי", וזה מתייחס להצהרה הקודמת שלי לגבי כיוון חדש בחיים שלי.

"מכתבך נקרא ושוב נקרא על ידי פעמים רבות, ושני דברים עלו במחשבותי. האחד, ההצהרה התנ"כית של יעקב אבינו שביטא את התגובה "ידעתי בני ידעתי", ואני מפרש זאת שהוא לא רק כיוון את מחשבותיו למקבל התגובה שלו אלא הוא גם הכיר היטב את האיש שאלי הוא דיבר.

"תגובתי הספונטנית לבקשתך תואמת לאפיונדה תנ"כית זו ותגובתי היא (סלח לי על הוצפתי) "ידעתי אבא ידעתי".

המשך המכתב לא הגיע לידינו, אך די בחלק האמור כדי ללמד על מידת השפעתו של הרבי על מר צייס.

הרבי מפרש את ה"נב"

בתגובה למכתב זה, ענה לו הרבי במכתב הבא, שמתוכנו נראה כי הדבר השני שמר צייס מעלה במכתבו הנ"ל הוא השאלה מדוע הרבי כתב את הצעתו בקשר להנחת תפילין רק בתור "נב", בשולי המכתב המכיל ברכות לחג הפסח:

ב"ה

ראש חודש תמוז, תשמ"א

בורקלין נ.י.

תפילין, ומלבד, ומלבד שבת-קודש, אינני מחסיר אף יום אחד".

"איכות אלוּקית מיוחדת"

לפנינו המכתב שכתב הרבי למר צ"ייס ובו הציע שמר צ"ייס יתן לו "מתנת יום הולדת" ייחודית:

בי"ב בניסן, תשמ"א

ברוקלין, נ.י.

ד"ר דוד טוביה צייס

שלום וברכה:

לקראת חג הפסח הבעלי"ט, הנני שולח לך את איחולי הלבבים שחג חרותינו יביא לך ולכל אשר לך חרות אמיתית, חרות מדאגות גשמיות ורוחניות, מכל דבר שעלול להפריע מעבודת השם בשמחה ובטוב לבב, ולהמשיך חרות ושמחה על זו כל השנה כולה

מאחל לך ולכל אשר לך פסח כשר ושמח

ברכה (ח"י"ק)

נ.ב. לעונג היה לי לראות אותך בהתוועדות לרגל י"א בניסן, ולהחליף ברכות 'לחיים'.

למרות שזה לא נהוג ולא מתאים לבקש מתנת יום הולדת, אבל בהתחשב בקשרים המיוחדים שלנו, אני מעז לעשות כך, מתוך ביטחון שתטפל בזה ברוח המתאימה.

מתנת יום ההולדת שעולה במוחי, ואשר הייתי מחשיב אותה לכבוד לי, כמו גם לעונג רב, היא שתקדיש רבע שעה מזמנך בכל בוקר של יום חול ותייחד זאת למטרה הקדושה של הנחת תפילין, יחד עם התפילה המתאימה שנוטית לכך, כמו 'שמעי' וכיוצא בזה. התפילה האחרונה אינה חייבת להיאמר בעברית, אם אתה יכול לארגן זאת בתוך עשר דקות, אני מוכן לוותר לך על חמש דקות ושזה יהיה רק עשר דקות מזמנך.

בנוסף לעצם הדבר, שהוא אחת המצוות הגדולות ביותר כפי שחז"ל אמרו שכל התורה הוקשה לכך, למצווה של הנחת תפילין על הזרוע השמאלית, כנגד הלב, ועל הראש, מקום מושבו של המוח, יש איכות אלוּקית מיוחדת, של זיכוך הלב

והמוח, הרגש והשכל, ולהביא אותם לידי איזון נכון והרמוניה. בשעה שדבר זה חשוב עבור כל יהודי, בוודאי יש לזה משמעות מיוחדת עבור מי שבפעילויותיו מעורבות בדרך כלל בהרבה לחץ שכלי ורגשי, וישנה חשיבות עליונה שהם יהיו באיזון נכון במידה מרבית של יעילות.

האמור למעלה מקבל משמעות נוספת במקרה שלך בתור יו"ר ועד ההנהלה של יריבניקל קולג' אוף אמריקה, שבו הייתה לך הצלחה יוצאת מן הכלל, בעזרת השם, והיית מסוגל לערב רבים אחרים שיילכו בדרכיך. ולכן, למתנת יום הולדתי זו תהיה גם השפעה מועילה על יריבניקל קולג', הנהלת המוסד ותלמידיו, ולהרחיב עוד יותר את הצינוורות עבור כל אלה שמעוניינים לקבל את ברכות השם בגשמיות וברוחניות.

אני מאמין שאתה מניח תפילין מדי יום בכל מקרה, והסיבה לכך שאני מבקש את הבקשה האמורה היא רק כדי שתעשה זאת לנקודה קבועה בלוח שלך, כדי לוודא שהיעיסוק המוגבר שלך בעסקיך האישיים ובעסקים של יריבניקל קולג' לא יפריע לך אפילו פעם אחת ויגרום שלא תשים לב להנחת התפילין, והיה זה שכרי.

נ.ב. למרות שבנושאים של הירבניקל קולג', אני בדרך כלל שולח עותק לידידנו המשותף הדגול הרב משה הרוסן, אני לא שולח לו עותק ממכתב זה, בהתחשב בתוכנו האישי מאוד, אני משאיר זאת עבורך האם אתה רוצה להראות לו את זה.

"ידעתי, אב, ידעתי"...

כאמור, מר צייס קיבל את הצעת הרבי במכתב בהתלהבות, וזמן קצר לאחר מכן, ב-24 ביוני 1981, כתב לרבי את המכתב הבא:

"רבי יקר,

"במענה למכתבך מיום י"ב בניסן תשמ"א. לאחר שקראתי את תוכן המכתב, הייתי אפוף הרגשה של שמחה, גאוה וענווה.

"ההתייחסות שלך לקשרים המיוחדים שלנו והבקשה שלך לקבל ממני מתנת יום-הולדת – עשו עלי רושם עמוק מאוד ואני מזדרז לדרווח לך שהתחלתי להניח תפילין בתפילות הבוקר שלי מיד ביום שלאחר מכן.

'מבצע תפילין'

הכרזה קבועה מדי שבת בבית-הכנסת של הרבי הזכירה וקראה לפנויים מעבודה בימי ראשון לבוא ביום זה 'למבצע תפילין' ׀ בנוסף לחשיבות העצמית של מצוות תפילין, היא יכולה בהחלט לשמש נקודת-התחלה לקיומן של הרבה מצוות אחרות", כותב הרבי ׀ על עידוד ישר ועל פעילות מאחורי הקלעים להגברת אחד המבצעים שהיו לאבן-יסוד במהפך היהודי שחולל הרבי

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

"עידוד חזק" מדברי הספרי

בספר 'מנורת המאור' לרבי יצחק אבובא (חלק חמישי, פרק ראשון, אות ה') הובאו דברי הספרי: "מי שאינו מניח תפילין יש עליו שלוש-מאות עונשין";

בשיחת כ' במנחם-אב תשכ"ח (שיחות-קודש תשכ"ח, כרך ב, עמ' 425 ואילך) הזכיר הרבי דברים אלו, אך כדרכו [=בלשון נקייה] הזכיר ענין זה בסגנון חיובי – כל המניח תפילין ניצול משלוש-מאות עונשין!

[הרבי ציין כי על-אף שדברים אלה אינם מופיעים בספרי שלפנינו – הרי גדולה מזו מציינו בכמה מדרשים והלכות שאינם במהדרות שלפנינו אך הובאו בספרי הראשונים (שסמכותם אינה מוטלת בספק כלל):]

הרבי דייק שמדברי הספרי משמע כי "על-ידי הנחה (חד-פעמית) זו" ניצול משלוש מאות עונשין, אף שבכל יום ויום מהוייב מחדש בהנחת תפילין. ומזה מובן – שגם מי שכבר יצא מגדר "קרקפתא דלא מנח תפילין" וכבר הניח תפילין פעם אחת או יותר (שאו לרוב הראשונים (נסמנו בלקוטי-שיחות, כרך ו,

שבת-קודש פרשת תולדות, כ"ט במרחשוון, מברכים-ההודש כסלו תשל"ד ('ספר הזיכרון – דברי שלום' (רש"ד שור ע"ה) עמ' מח:

"לאחר התפילה דרך יציאתו מבית-הכנסת ניגש [הרבי] להגבאי ר' משה-פנחס הכהן כ"ץ שיכריזו בנוגע ל'מבצע תפילין' בכבל שבת כו'. ועמד כ"ק אד"ש עד שגמר ההכרזה".

נוהג קבוע זה היה שהגבאי מכריז שביום ראשון – שבו מרבית החנויות סגורות – בשעה פלונית, ילכו בעלי החנויות וכיוצא בהם (הפנויים ביום זה ממלאכתם) להשתתף ב'מבצע תפילין'.

הוראה ותוצאותיה

אחת ההוראות שזכה לקבל מהרבי השליח לדרום-אפריקה, הרב מנחם-מענדל ליפסקר, הייתה להקפיד לקיים 'מבצע תפילין' עם אנשים חשובים ומכובדים.

כתוצאה מפעילות זו נהפכו רבים מהם למטייעים הגדולים למפעליו התורניים והחינוכיים.

השתתפות נשים, "באופן המתאים"

יותר מפעם אחת (ראה לדוגמה שיחת י"ט בכסלו תשכ"ח) הזכיר הרבי את שייכותן של נשי ובנות ישראל למבצע תפילין. בשנת תשל"ד (לקוטי-שיחות, כרך ג, עמ' 220), כשהכריזו על חמשת המבצעים, תבע גם מנשי ובנות ישראל "השתתפות באופן המתאים בחמשת המבצעים הידועים – מבצע תפילין, מבצע תורה, מבצע צדקה, מבצע מזווה, ומבצע בית (מלא) ספרי קודש, וכמבואר עניינם בעל פה ובכתב וגודל ערכם בפרט בעת הזאת".

הרבי בהביר מיד:

ואף על פי שמצוות תפילין וכיוצא-בה נשים פטורות מעשייתן בפועל, הרי גם במבצעים אלו יכולות, זאת אומרת מחוייבות, לקחת חלק חשוב על ידי עזרתן בזה בכמה אופנים לגברים המחוייבים בהן בפועל.

(והרבי המשיך: "ועל אחת כמה וכמה במבצעי צדקה ומזווה וספרי-קודש שיש להן שייכות ישירה לבית... יש להן אחריות יתירה בתור "עקרת הבית").

ואכן היו פעמים שהרבי ערך מגבית עבור 'מבצע תפילין' וקרא לנשים ליטול בה חלק – דוגמה להשתתפות נשים במבצע, "באופן המתאים".

"קול קורא" מגדולי התורה

בתקופה הראשונה כשהרבי התייחס לטענות שעוררו המנגדים למבצע-תפילין, התבטא בין השאר (שבת-קודש פרשת וישלח תשכ"ח, שיחות-קודש תשכ"ח, כרך א, עמ' 188):

בקשר לטענה שרק ליובאוויטש אוחזת מעניין זה – יביטו אפוא במודעה אודות תפילין (מודעה שהתפרסמה בשני מכתבי-עת) שם חתמו ראשי רבני תנועת המוסר וראשי ישיבות, וגם חברי מועצות גדולי תורה שיש להשתדל להניח תפילין עם בני ישראל!

קול קורא זה והחתימות עליו אורגן על-ידי

עמ' 272; וראה גם 'כד הקמח' לרבינו בחיי, ערך תפילין מנורת המאור שם. ועוד) שיש להשתדל לזכותו בכל יום מחדש.

"מדבר הספרי ניתן להפיק עידוד חזק... תוספת כוח... תוספת עידוד – בהנוגע לפועל, ולא לדרשה קאטינא, אלא אכן בנוגע לפועל כדי להוסיף אומץ בהנוגע לעניינים של הנחת תפילין; ויהי רצון שעל-ידי הנחת תפילין-של-יד (שעל-ידם נפעלת) "בין עיניך היו שניים", ונגלה כבוד הוי', וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר – כפשוטו", סיכם הרבי את דבריו באותו מעמד.

"יכוף" בנועם...

בהזדמנות אחרת (לקוטי-שיחות, כרך טו, עמ' 128) – לאחר ביאור עיוני ברברי חז"ל על אברהם אבינו ש"לאחר שאכלו ושתו – אורחיו במדבר – עמדו ברכו; אמר להם וכי משלי אכלתם?! משל אלוקי עולם אכלתם! הודו ושבתו וברכו למי שאמר והיה העולם", אמר הרבי:

"מעשה אבות – סימן לבנים". יש לצאת לרחוב ולפעול עם "כל עוברים ושבים" – ואף אם הדבר דורש השתמשות ב"לחץ" (באופן המותר לפי הוראות התורה שדרכיה דרכי נועם ושלוש, כמובן).

ואם ישאלך אדם: מה פעלת בכך? מה התועלת כשהיודי הניח תפילין, למשל, רק מתוך אי-נעימות (או כפייה) כשלו עצמו אין בכך כל עניין?

אף אתה אמור לו:

אם בדורו של אברהם, כשהמדובר היה בבני-ית, ולפני מתן-תורה התנהג אברהם בדרך זו, – על-אחת-כמה וכמה כיום, עם יהודים אשר לפי פסק דין הרמב"ם כל אחד מישראל "רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות וכו'", נמצא שבעשית מצווה בפועל הרי פנימיות רצונו היא העושה זאת.

והרי פעילות זו מחישה את ביאת משיח-צדקנו אשר עליו נאמר (רמב"ם הלכות מלכים בסופו) כי "יכוף כל ישראל ללכת בה ולחזק בדקה"...

הרבי מבקש "מתנת יום-הולדת"

ב'כפר חב"ד', גיליון 947 (י"א בניסן תשס"א) פרסם הת' ד"ה זקליקובסקי חליפת מכתבים בין הרבי ומר דוד צ"ייס, מראשי ידידי חב"ד בנייר-ג'רסי (בראשות הרב משה הרסון), ולימים מראשי הקרן לעזרת שלוחי הרבי. חלק חשוב בהתכתבות זו עסק בעניין הנחת תפילין דבר שבא באתערותא דלעילא, כלומר מצדו של הרבי, והרי ביטוי להשתתפות מיוחדת ב"מבצע תפילין". להלן הדברים כפי שהתפרסמו שם בעמ' 81-83:

על הסיפור שמאחורי המכתב שלפנינו סיפר מר צ"ייס בשעתו:

"יום אחד אני מקבל מהרבי מכתב מרגש מאוד. הדבר היה זמן קצר לאחר י"א בניסן והרבי כתב לי כך: 'לא נהוג שמישהו יבקש לעצמו מתנת יום הולדת, אבל אני רוצה לנהוג בצורה יוצאת-מן-הכלל, ולקראת יום הולדתי המתקרב, לבקש ממך מתנה – להניח תפילין בכל יום, ואני מקווה שתסכים לקבל ממני במתנה זוג תפילין'.

"מיהרתי לענות שאני מסכים לתת את המתנה המבוקשת ובאשר לתפילין, אני לא מבקש זוג אחד אלא שלושה, אחד לשימוש בביתי, אחד ליאכטה הפרטית שלי, שבה אני שוהה לעיתים קרובות, ואחד שיהיה אתי כשאני בדרכים. אחר כך הוספתי וכתבתי לרבי שהמתנה שהוא מבקש לתת לי חביבה עליי מאוד, אבל מאחר שהיא יקרה והכסף הזה סוף סוף יחסר ממשוהו אחר כפעילות הרבי – רצוני לממן את עשיית שלושת זוגות התפילין, וצירפתי צ'ק על סכום לא גדול, לפי מה ששיערתי שיעלו שלושת זוגות התפילין – כי לא רציתי לערב את נושא התפילין עם שום דבר אחר.

"מאז, תודה לא-ל, לא החסרתי הנחת תפילין אפילו יום אחד. הרב ישראל גורדון מהצוות במוריסטאון נותן לי אחת לשנה רשימה ברורה של הימים שבהם לא מניחים

עסקני חב"ד בירושלים ת"ו וממוזכרות הרבי נתקבלו הנחיות שונות בנושא.

"תחשוד בי ובצדק"...

יהודי בעל השפעה, תושב שיגון שבמדינת אילינוי בארצות-הברית, שעמד בקשרים עם הרבי, שיגר מכתב אל הרבי ובו סיפר את התרשמויותיו מביקור שקיים באותה תקופה בארץ-ישראל. במכתב התשובה באנגלית (תרגומו מופיע בספר 'מורה לדור נבוך' עמ' 155) כותב לו הרבי בין השאר:

אני מאמין שכאשר ביקרת בכותל המערבי, הסתכלת על אנשי ליובאוויטש שעסוקים שם במבצע תפילין. בהקשר זה [=בוודא] יעניין אותך לראות את החומר המצורף כאן בנושא זה.

אתה ללא ספק תחשוד בי, ובצדק, שציפיתי מלאת התקווה היא שלא תגביל את עצמך לקריאה גרידא של החומר הזה, אלא גם תשאף להביא אותו לתשומת ליבם של חוגים רחבים ככל האפשר שאליהם מגיעה השפעתך, במטרה להדגיש לפני אחינו בני ישראל את החשיבות החיונית של קיום מצוות תפילין. יתרה מזו, בנוסף לחשיבות העצמית שלה, היא יכולה בהחלט לשמש נקודת-התחלה לקיומן של הרבה מצוות אחרות, לאחר שניתנה לנו הבטחת חז"ל ש"מצווה גוררת מצווה" (אבות ד, ב).

"רגש מיוחד בעניין"

בשנת תשל"ה ביקר במוסדות חב"ד שבמיאמי מר חיים גראדע, אמן ואיש-ציבור מפורסם. במכתב מיוחד ששיגר לו הרבי ובו הודה לו על הביקור ועל הרושם הרב שהותיר, התייחס הרבי לבקשתו המרשימה להשיג למענו (במקום זוג תפילין עם בתים קטנים) תפילין גדולות ומהודרות.

כתב לו הרבי (בתרגום-חופשי – ממכתב ב' אדר תשל"ה – שפורסם לאחורונה):

בנוסף לעובדה שלצערנו, חלק גדול מהתפילין הקטנות הן ספק כשרות, הרי מצביע הדבר [=החלפתן מקטנות לגדולות] על רגש מיוחד בהעניין, שרוצים לעשות זאת [=קיום מצוות תפילין] באופן מושלם יותר.